

ОПТИМІЗАЦІЙНА МОДЕЛЬ ТЯГОВОГО АСИНХРОННОГО ЕЛЕКТРОПРИВОДУ ТА ЇЇ ДОСЛІДЖЕННЯ

канд. техн. наук, проф. М.Й. Заполовський, канд. техн. наук, доц.
М.В. Мезенцев, асп. Оліфір, НТУ "ХПІ", м. Харків

Як слідує із [1 – 4] перспективним видом тягового електроприводу залізничного транспорту, в тому числі дизель-поїздів, є електропривод змінного струму з використанням тягових асинхронних двигунів (ТАД) і системою векторного керування.

В основу оптимізаційної математичної моделі електроприводу покладено алгоритм методу векторного керування. Математична модель електроприводу включає в себе модель тягового двигуна, яка представлена в двофазній ортогональній системі координат, орієнтованій за вектором потокозчеплення ротора та математичну модель руху дизель-поїзда. В кінцевому варіанті модель представлена системою диференціальних рівнянь виду:

$$\dot{X}_1 + a_1 X_1 - a_2 U_1 = 0; \quad \dot{X}_2 + a_3 X_2 + a_4 - a_5 X_1 U_2 = 0,$$

де $X_1 = \Psi_m$; Ψ_m – модуль вектору потокозчеплення, $X_2 = \omega_p$, ω_p – швидкість обертання ротора ТАД, $a_1 = \frac{R_r}{L_r}$, $a_2 = \frac{L_m R_r}{L_r}$, R_r , L_r , L_m – постійні параметри схеми заміщення ТАД; a_3 , a_4 , a_5 – константи, які визначаються рівнянням руху поїзда згідно правил тягових розрахунків; U_1 , U_2 – управління.

Наступним етапом розроблення оптимізаційної моделі системи керування – це синтез управлінь і їх дослідження. Визначальними змінними для оптимізації процесу розгону дизель-поїзда є електромагнітний момент ТАД, який визначається через складову струму I_{s2} та модуль вектору потоку Ψ_m , в залежності від складової струму I_{s1} [4]. Тоді в якості управлінь U_1 і U_2 можемо вибрати складові струму I_{s1} та I_{s2} , тобто $U_1 = I_{s1}$; $U_2 = I_{s2}$. Функціонал, який мінімізує енергетичні витрати, пропонується задавати у вигляді:

$$J = \int_{t_0}^T (U_1^2 + U_2^2) dt.$$

Оскільки оптимізаційна математична модель представлена системою диференціальних рівнянь другого порядку, то для синтезу управлінь

запропоновано використання методу варіаційного числення шляхом рішення загальної задачі Лагранжа.

В процесі дослідження отримано види управлінь у вигляді аналітичних співвідношень як складових рішення диференційного рівняння. В результаті управління U_1 будемо відшукувати в множині суми експоненціальних функцій (складових рішення однорідного рівняння) і складової вимушеного рішення – видом функції X_1 , а управління U_2 – в множині добутку експоненціальних функцій (складових рішення однорідного рівняння) і функції X_1 .

Таким чином управління U_1 і U_2 мають аналогічну структуру. Загальний вигляд управлінь – це сукупність експоненціальних функцій, які визначаються шляхом рішення відповідного однорідного рівняння, що дає змогу визначити час дії цієї складової і складової функції X_1 . Це надає підстави задавати загальну структуру (вид) управлінь.

Проведено дослідження моделі як з точки зору її адекватності, так і можливості її застосування для цілей синтезу управлінь.

Виходячи з проведених результатів дослідження виходить, що за допомогою запропонованої моделі можливо виконати синтез системи керування електроприводом, що дозволить оптимізувати роботу енергетичної системи дизель-поїзда в процесі розгону з урахуванням його завантаженості.

Список літератури: 1. *Blaschke, F.* The principle of field orientation as applied to the new transvector closed loop control system for rotating field machines / F. Blaschke // Siemens Review. – 1972. – Vol. 34. – P. 217-220. 2. *Yatsko, S.* Comprehensive approach to modeling dynamic processes in the system of underground rail electric traction / S. Yatsko, B. Sytnik, Y. Vashchenko, A. Sidorenko, V. Liubarskyi, I. Veretennikov, M. Glebova // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. – 2019. – № 1/9 (97). – P. 48-57. 3. *Заповловський М.Й.* Синтез управлінь для оптимізації динамічних процесів електроприводу змінного струму / М.Й. Заповловський, М.В. Мезенцев, В.В. Скородєлов // Системи управління, навігації та зв'язку. Полтава. – 2018. – № 4(50). – С. 38-41. 4. *Заповловський М.Й.* Математична модель для синтезу управлінь електроприводом змінного струму / М.Й. Заповловський, М.В. Мезенцев, В.В. Скородєлов // Системи управління, навігації та зв'язку. – Полтава. – 2019. – № 5 (57). – С. 16-21.